

MODERN ECONOMIC TRANSFORMATIONS IN UKRAINE

СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ

Трансформаційні процеси, які відбуваються в усіх сферах суспільного життя вкрай впливають на економічні процеси і не тільки в нашій країні, а й в інших країнах світу. Суттєві зміни в енергозабезпеченні, порушення традиційних логістичних процесів, перерозподіл ринків збуту, знищення економічного потенціалу деяких територій через війну – все це характерні ознаки серйозної економічної трансформації в Україні.

Говорячи про ознаки поняття «трансформація» звернемося до визначення американського науковця Елвіна Тоффлера: «Трансформація – це перетворення, різнобічні бурхливі події, зміни, поштовхи в нову систему, які є не продовженням розвитку в поточному напрямку, а радикальними змінами, що, можливо, заперечують попередній досвід» [4, с. 223]. Таким чином, можна стверджувати, що українська економіка знаходиться в трансформаційному просторі.

Що ж до самих економічних трансформацій в Україні, варто приділити увагу питанням відновлення актуальних втрачених із-за війни об'єктів промислової, виробничої та соціальної інфраструктури, що сприяли нарощенню ВВП країни.

Для того, щоб збільшити ВВП країни хоча б удвічі, потрібна зміна структури національної економіки. Ця зміна насамперед пов'язана з появою в країні сучасної обробної промисловості та зростанням її частки у структурі ВВП. Тепер йдеться не лише про доходи та добробут людей, а й про геополітичне виживання.

Українська економіка і особливо вітчизняне виробництво та комерція є занадто імпортозалежні від товарів масового споживання, комплектуючих тощо. Структура української економіки в довоєнний період майже повністю формувалась під зовнішнім впливом, у якого не було особливої зацікавленості у стимулюванні виробництва в Україні конкурентоздатних промислових товарів. Загалом це

вляштовувало і український олігархічний капітал, орієнтований на ренту.

Зводилось все до спрощеного неоліберального шаблону розвитку. Його набір приблизно такий: бездефіцитний бюджет, дерегуляція, відкритість внутрішнього ринку, приватизація і заборона державного втручання в економіку. Навіть такого, яке необхідне для стимулювання вже згаданих структурних змін [2].

Не приділялася належна увага стимулюванню сучасного індустріального виробництва, який насправді присутній у всіх розвинених країнах. Він полягає у підтримці виробничого підприємництва [1].

Розвинені країни добре розуміють суспільну роль підприємця, який буде сучасні виробничі об'єкти. Тому там на його підтримку створена система інструментів, що підтримують інвестиції у виробництво, просувають технологічний експорт і впровадження цифрових технологій у виробництво.

В Україні такої системи інструментів практично не було створено. Тому в умовах відкритої економіки наш промисловий сектор не мав дієвих стимулів для розвитку і конкуренції.

І тому, як наслідок, в структурі економічної системи почала переважати аграрна модель розвитку, втрата технологічності, низька інвестиційна привабливість в країні та зниження доходів громадян і не бажання останніх до заощадження своїх доходів в різного роду ліквідних активах.

Обсяг ВВП в Україні в цінах 2021 року склав 202 млрд дол., що дуже мало. Для порівняння, у Польщі в цей же період ВВП склав 674 млрд дол. Доходи людей на душу населення є нижчими, ніж у Європі, зокрема в 3–4 рази нижчими, ніж в сусідніх країнах. І це в країні з великими запасами природних ресурсів [3].

Ключовою на нинішньому етапі має бути політика стимулювання структурних змін для побудови технологічної економіки, зокрема, будівництва сучасної, цифрової переробної промисловості.

В результаті цієї політики мають з'явитись нові заводи, які будуть переробляти місцеву сировину і випускати готову продукцію з високою доданою вартістю.

Ці підприємства дадуть робочі місця працездатному населенню і сформуєть попит на різні спеціальності робітничих професій, інженерів, технологів тощо.

Як зазначав відомий турецький економіст Дені Родрик: «Завод – це автоматичний ескалатор економічного розвитку. Він – ключовий елемент екосистеми для розвитку послуг. Він дасть роботу малому

бізнесу у сфері послуг, який задовольнятиме різноманітні потреби підприємства від харчування робітників до IT-сервісів. Йому потрібні послуги з перевезення вантажів та доставки працівників.

Завод створює масу, утримує людей, генерує доходи бюджету, забудовує територію. Без нього на території утворюється пуста діра, яка потрібна ворогові» [5, с. 99–101].

Сутність економічної трансформації полягає у підтримці підприємств, які взяли на себе ризик будівництва нових виробничих об'єктів. Держава має знизити ці ризики, взяти їх частину на себе.

Це досягається компенсацією вартості кредитів, безповоротними грантами за створення робочих місць, фінансуванням підготовки спеціалістів, підтримкою не сировинного експорту, співфінансуванням інновацій через спеціальні фонди тощо.

Дії влади і бізнесу мають бути скоординовані. Підприємцю дуже важливо розуміти куди рухається держава. Найкраще це досягається через впровадження стратегічних планів розвитку.

В них вказуються макроекономічні індикатори, напрямки політики підтримки, цільові індикатори структурних змін, крупні інфраструктурні проекти.

Будівництво базової інфраструктури країни державними коштами також є елементом економічної трансформації держави. Структурні об'єкти інфраструктури потрібно передбачливо ув'язувати з перспективами розміщення інших виробничих комплексів. Це полегшить рішення підприємця, коли він буде розуміти, де проходитиме дорога і звідки взяти електроенергію.

Сьогодні економіка України стоїть на шляху боротьби своєї незалежності та демократії. Ця боротьба потребує економічної маси, сильної технологічної економіки.

Література:

1. Виробнича підприємницька діяльність. URL: <https://msd.in.ua/virobnichia-pidpriyemnitska-diyalnist/> (дата звернення: 18.09.2022)
2. Володимир Іщенко. Неолібералізм з українською специфікою. Спільне, 2014. URL: <https://commons.com.ua/uk/neoliberalizm-z-ukrayinskoju-spetsifi/> (дата звернення: 18.09.2022).
3. Мінфін: валовий внутрішній продукт в 2021 році. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/2021/> (дата звернення: 19/09/2022)
4. Тоффлер Е. Третя Хвиля: пер. з англ. А. Євса; ред. пер. Шовкун. Київ : Вид. дім «Всесвіт», 2000. 475 с.
5. McMillan, Margaret; Horn, Karen; and Rodrik, Dani (2004). When Economic Reform Goes Wrong: Cashews in Mozambique. *Brookings Trade Forum* 2003. P. 97–165.